

e-ISSN 3060-5059

DOI: 10.67227



IJTIMOYIY-GUMANITAR SOHADA ILMIY-INNOVATSION TADQIQOTLAR

ILMIY METODIK JURNAL

Scientific and Innovative Research in
Social and Humanitarian Studies

Vol. 3 • Issue 9

2026



Founded in 2024



publishscience.uz



publish_science_journal@mail.ru



PEER REVIEWED • OPEN ACCESS

UCHINCHI RENESSANS POYDEVORINI BARPO ETISHDA ADOLATPARVAR VA MAS'ULIYATLI YOSHLARNI TARBIYALASHNING IJTIMOY-FALSAFIY MODELI HAMDA ISTIQBOLLARI

Hamroyev Saidjon Sanoyevich

Buxoro davlat pedagogika instituti, dotsent (PhD).

e-mail: hamroyevsaidjon@buxdpi.uz ORCID: <https://orcid.org/0009-0009-4402-2272>

Annotatsiya.

Ushbu maqolada Yangi O'zbekistonda Uchinchi Renessans poydevorini barpo etish sharoitida adolatparvar va mas'uliyatli yoshlarni tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy modeli, uning tarixiy va zamonaviy omillari hamda taraqqiyot istiqbollari tadqiq etiladi. Prezident Shavkat Mirziyoyevning O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 35 yillik bayramiga bag'ishlangan tantanali nutqidagi [1] konseptual g'oyalardan kelib chiqib, yoshlar ma'naviyatini yuksaltirish, "Inson qadri uchun" tamoyili va uch ming yillik milliy davlatchilik tajribasining ta'lim-tarbiyadagi o'zni tahlil qilindi. Bu esa, o'z navbatida, yoshlarda jamiyatga nisbatan mas'uliyatli munosabat, adolatga ishonch va halol mehnatga intilish kabi sifatlarni mustahkamlaydi.

Kalit so'zlar: Uchinchi Renessans, adolatparvar yoshlar, mas'uliyat, ijtimoiy-falsafiy model, inson qadri, davlatchilik an'analari, ilmiy-ma'rifiy islohotlar.

СОЦИАЛЬНО-ФИЛОСОФСКАЯ МОДЕЛЬ И ПЕРСПЕКТИВЫ ВОСПИТАНИЯ СПРАВЕДЛИВОЙ И ОТВЕТСТВЕННОЙ МОЛОДЁЖИ В ПРОЦЕССЕ СОЗДАНИЯ ФУНДАМЕНТА ТРЕТЬЕГО РЕНЕССАНСА

Хамроев Саиджон Саноевич

Бухарский государственный педагогический институт, доцент (PhD).

Аннотация.

В статье исследуются социально-философская модель воспитания справедливой и ответственной молодёжи в условиях создания фундамента Третьего Ренессанса в Новом Узбекистане, её исторические и современные факторы, а также перспективы развития. Исходя из концептуальных идей, изложенных в торжественной речи Президента Шавката Мирзиёева, посвящённой 35-летию государственной независимости Республики Узбекистан [1], анализируются вопросы повышения духовности молодёжи, принцип «Во имя достоинства человека» и роль трёхтысячелетнего опыта национальной государственности в образовании и воспитании. Это, в свою очередь, способствует укреплению у молодёжи таких качеств, как ответственное отношение к обществу, вера в справедливость и стремление к честному труду.

Ключевые слова: Третий Ренессанс, справедливая молодёжь, ответственность, социально-философская модель, человеческое достоинство, традиции государственности, научно-просветительские реформы.

SOCIO-PHILOSOPHICAL MODEL AND PROSPECTS FOR EDUCATING JUST AND RESPONSIBLE YOUTH IN BUILDING THE FOUNDATION OF THE THIRD RENAISSANCE

Hamroyev Saidjon Sanoyevich

Bukhara State Pedagogical Institute, Associate Professor (PhD).

Abstract.

This article examines the socio-philosophical model for educating just and responsible youth in the context of building the foundation of the Third Renaissance in New Uzbekistan, as well as its historical and contemporary factors and prospects for development. Drawing on the conceptual ideas presented in President Shavkat Mirziyoyev's ceremonial speech dedicated to the 35th anniversary of the state independence of the Republic of Uzbekistan [1], the article analyzes the enhancement of youth spirituality, the principle of "For Human Dignity," and the role of the three-thousand-year tradition of national statehood in education and upbringing. This, in turn, contributes to strengthening such qualities among young people as a responsible attitude toward society, belief in justice, and commitment to honest work.

Keywords: Third Renaissance, just youth, responsibility, socio-philosophical model, human dignity, traditions of statehood, scientific and educational reforms.

Kirish. O'zbekistonning yangi taraqqiyot bosqichida mustaqillikni mustahkamlash, milliy o'zlikni anglash va har taraflama rivojlangan jamiyatni barpo etishning asosiy omillaridan biri yosh avlod tarbiyasidir. Prezident Shavkat

Mirziyoyev ta'kidlaganidek, "Islahotlarimizning samaradorligini yanada oshirish borasida zamonaviy bilim va ko'nikmalarga ega bo'lgan g'ayratli, tashabbuskor yoshlarni chinakam tayanchimiz deb bilaman. Ishonchim komil, biz Yangi O'zbekistonni ana shunday bilimli va bunyodkor yoshlar bilan birgalikda barpo etamiz" [2].

Yangi O'zbekistonning yangi tarixini yaratishda shijoatli yoshlar hal qiluvchi kuch sifatida namoyon bo'ladi. Uchinchi Renessans poydevorini qo'yish strategik vazifa sifatida belgilangan bir davrda jamiyatda adolat, mas'uliyat, vatanparvarlik va yuksak ma'rifatni o'zida mujassam etgan yoshlarni tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy modelini ishlab chiqish hamda uning amaliy mexanizmlarini belgilash dolzarb ilmiy va ijtimoiy ahamiyat kasb etadi.

Bunday modelning konseptual asosini uchta o'zaro bog'liq tamoyil tashkil etadi: shaxsning jamiyat oldidagi mas'uliyatini anglash, milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligi hamda doimiy o'z-o'zini rivojlantirishga intilish. Adolat — bu ijtimoiy munosabatlarning poydevori bo'lib, yoshlarda huquqiy ong va tenglik hissini shakllantiradi. Mas'uliyat esa shaxsiy manfaatni jamiyat manfaati bilan uyg'unlashtirish orqali namoyon bo'ladi, bu esa, o'z navbatida, mustaqil fikrlash va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantiradi.

Vatanparvarlik tushunchasi tor ma'nodagi ramziy tuyg'u emas, balki amaliy faoliyatda ifodalanadigan faol pozitsiya sifatida talqin etiladi. Bu yoshlarning ilm-fan, madaniyat va iqtisodiyot sohalaridagi konkret natijalarida, jamiyatni isloh qilish jarayonlaridagi ishtirokida ko'rinadi. Ma'rifat esa bilim olishning o'zi bilan cheklanmaydi, balki axborotni tanqidiy qabul qilish, tahlil qilish va yaratish qobiliyatini ham qamrab oladi.

Amaliy mexanizmlar sifatida uzluksiz ta'lim tizimini modernizatsiya qilish, murabbiylik institutini joriy etish, yoshlar tashabbuslarini qo'llab-quvvatlashning moliyaviy va huquqiy asoslarini mustahkamlash alohida o'rin tutadi. Shuningdek, oila, maktab va mahalla hamkorligi orqali ijtimoiy nazorat va rag'batlantirish tizimini barpo etish zarur. Bu mexanizmlar birgalikda yoshlarning ongida mustaqil davlatga xos fuqarolik pozitsiyasini shakllantiradi hamda ularni jamiyatni o'zgartiruvchi faol subyektga aylantiradi.

MAVZUGA DOIR ADABIYOTLAR TAHLILI

Renessans jarayonlari hamda yoshlar tarbiyasining falsafiy-ijtimoiy asoslari buyuk mutafakkirlarimiz — Muhammad Xorazmiy, Ahmad Farg'oni, Abu Rayhon Beruniy, Ibn Sino, Mirzo Ulug'bek va Alisher Navoiy asarlarida chuqur tadqiq etilgan. Sohibqiron Amir Temurning "Kuch — adolatda" [3] degan konseptual g'oyasi hamda boshqaruv falsafasi adolatparvar shaxsni shakllantirishning tarixiy-huquqiy poydevoridir. Shuningdek, XX asr boshidagi Fitrat, Behbudiy, Qodiriy, Cho'lpon va Munavvarqori kabi jadid ma'rifatparvarlarining [4] ozodlik va ma'rifatga chorlovchi merosi yoshlarda fuqarolik mas'uliyatini shakllantirishda muhim manba bo'lib xizmat qiladi. Zamonaviy tadqiqotlarda Uchinchi Renessans poydevorini yaratishda ta'lim sifatini oshirish, ustoz maqomini yuksaltirish va raqamli texnologiyalarni egallash masalalari atroflicha o'rganilmoqda.

Shu nuqtayi nazardan, Uchinchi Renessans g'oyasi tarixiy tajribaga tayangan holda, bugungi globallashuv davrida yoshlar ongida milliy va umuminsoniy qadriyatlar uyg'unligini shakllantirishni taqozo etadi. Buyuk ajdodlarimiz ilmiy merosi, ayniqsa, Beruniy va Ibn Sinoning aql-idrokka tayanishi, Ulug'bekning kuzatuv va hisob-kitobga asoslangan ilmiy yondashuvi, Navoiyning axloqiy kamolotga doir qarashlari yosh avlodni mustaqil fikrlashga, tanqidiy tafakkurga undaydi.

Amir Temurning adolat tamoyili esa nafaqat davlat boshqaruvi, balki shaxsiy munosabatlarda ham huquqiy madaniyatni singdirish uchun asos bo'la oladi. Bu g'oya yoshlarda qonun ustuvorligini qadrlash, jamiyat oldida mas'uliyatni his qilish kabi fazilatlarini tarbiyalaydi.

Jadid ma'rifatparvarlari esa ta'lim orqali ozodlikka erishish mumkinligini ko'rsatgan. Ularning merosi bugungi kunda ham yoshlarni faol fuqarolikka, ijtimoiy o'zgarishlarda ishtirok etishga chaqiradi. Fitrat va Behbudiyning ma'rifatga bo'lgan ishonchi zamonaviy ta'lim islohotlari bilan bevosita uyg'unlashadi.

Raqamli davrda esa bu qadriyatlarni yangi texnologiyalar vositasida yetkazish, ustoz-shogird an'analarini saqlab qolgan holda, yoshlarda ijodiy va innovatsion tafakkurni rivojlantirish muhim vazifadir. Shu bois Uchinchi Renessans poydevori tarixiy ildizlarga suyangan, ammo kelajakka qaratilgan ta'lim falsafasini talab qiladi.

TADQIQOT METODOLOGIYASI

Tadqiqotda ijtimoiy-falsafiy tahlil, tarixiy va mantiqiy izchillik, deduktiv va induktiv umumlashma, shuningdek, qiyosiy-tizimli yondashuv metodlaridan foydalanildi. Davlat rahbari nutqi va rasmiy sharh matnlaridagi statistik va konseptual ma'lumotlar yoshlar tarbiyasining bugungi holati hamda istiqboldagi modellari doirasida falsafiy baholandi.

OLINGAN NATIJALAR VA ULARNING TAHLILI

Uchinchi Renessans poydevorini barpo etishda adolatparvar va mas'uliyatli yoshlarni tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy modeli bir nechta asosiy ustunlarga tayanadi.

O'zbekiston hududidagi 3000-yildan ziyod davlatchilik an'analari, Birinchi va Ikkinchi Renessans allomalari hamda jadidlar merosiga e'tibor kuchaydi. Sobiq mustabid tuzum davrida nohaq qatag'on etilgan fidoyilarning 2021–2025-yillarda 1 200 dan ortig'i, 2026-yilda 161 nafari oqlanishi jamiyatda adolat tuyg'usini va tarixiy mas'uliyatni qaror toptirdi. Bu qarorlar nafaqat huquqiy hujjat, balki xalq xotirasiga hurmatning ifodasidir. Har bir oqlangan ism — bu avlodlar uchun ochilgan haqiqat sahifasi bo'ldi.

Ushbu jarayon tarixni qayta yozish emas, balki uni to'g'ri o'qishga undaydi. Jadidlar va Renessans allomalari g'oyalari bugungi taraqqiyot bilan uyg'unlashib, milliy o'zlikni mustahkamlaydi. Oqlangan fidoyilarning ismlari yodgorliklarga bitilmoqda, ular haqidagi ilmiy tadqiqotlar ko'paymoqda. Davlat siyosatidagi bu izchillik fuqarolarda ishonch uyg'otadi. Tarixiy adolat ta'minlangani sayin, jamiyatda kelajakka qarash yanada dadil bo'ladi. Bu og'riqli sahifalar yopilgani emas, balki ularning saboqlarini anglash orqali yangi bosqichga o'tishdir.

Inson qadri va ijtimoiy adolat tamoyillari mustahkamlanishi bilan fuqarolar o'z huquqlarini himoya qilishda davlat bilan teng huquqli munosabatda bo'lish imkoniyatiga ega bo'ldi. Majburiy mehnatning qat'iyan taqiqlanishi, ayniqsa,

mavsumiy ishlarda endi hech kimning roziligisiz jalb etilmasligini kafolatlaydi. Bu esa yoshlar uchun mehnat bozorida erkin tanlov, adolatli shartnoma va munosib haq to'lash kafolatini anglatadi.

Doimiy yashash joyi bo'yicha ro'yxatga olish (propiska tizimi)ning bekor qilinishi esa fuqarolarning yashash joyini erkin tanlash huquqini tiklab, ularning shaxsiy hayotiga aralashuvni chekladi. Endi odamlar o'z shahri yoki qishlog'idan boshqa hududga ko'chib o'tishda qo'rquv va byurokratik to'siqlardan xoli bo'lib, oilaviy rejalarini erkin qura oladi. Bu, o'z navbatida, ijtimoiy harakatchanlikni oshirib, hududlar rivojiga yangi turtki beradi.

Natijada fuqarolar qalbida davlatga nisbatan ishonch kuchaydi, chunki qonunlar endi shaxs manfaatlarini birinchi o'ringa qo'yadi. Yoshlar uchun bu — kelajakka ishonch bilan qarash, o'z mehnati evaziga munosib hayot qurish imkonidir. Eski qo'rquv va hadiklar asta-sekin tarixga aylanib, o'rnini xotirjamlik, halollik va o'zaro hurmatga asoslangan yangi ijtimoiy muhit egallaydi.

Bog'cha qamrovi 78 foizga yetgani, oliy ta'limda talabalar soni 1 million 600 ming nafarga oshgani, shuningdek, talabalarining yarmini xotin-qizlar tashkil etishi Uchinchi Renessansning o'ziga xos ma'rifiy qiyofasini yaratdi.

Bu raqamlar shuni ko'rsatadiki, ta'lim endi imtiyozli qatlam uchun emas, balki butun jamiyat uchun ochiq bo'lgan asosiy resursga aylangan. Maktabgacha ta'limning kengayishi bolalarning erta rivojlanishiga zamin yaratib, kelajakdagi intellektual salohiyatni mustahkamlamoqda. Oliy ta'limga qamrovning keskin o'sishi esa yangi avlodning bilim olishga bo'lgan talabini va davlatning bu yo'nalishga berayotgan ustuvor ahamiyatini anglatadi.

Xotin-qizlarning talabalar tarkibida teng ulushga ega bo'lishi ijtimoiy tenglik va iqtisodiy faollikning muhim belgisidir. Bu nafaqat gender muvozanatini ta'minlaydi, balki ayollarning ilm-fan, texnologiya va boshqaruv sohalariga kirib borishini tezlashtiradi. Zamonaviy mehnat bozori yangi ko'nikmalarni talab qilmoqda, shu bois ta'lim tizimi ham fan, texnologiya, muhandislik va matematika yo'nalishlariga alohida e'tibor qaratmoqda.

Bilimlar iqtisodiyoti sharoitida inson kapitali asosiy boylikka aylanadi. Har bir o'qigan, o'rganadigan va yangi g'oya yaratadigan fuqaro milliy raqobatbardoshlikni oshiradi. Shu sababli ta'limga yo'naltirilgan investitsiyalar uzoq muddatli strategik tanlov bo'lib, u iqtisodiy o'sish va ijtimoiy barqarorlikni ta'minlaydi. Uchinchi Renessans g'oyasi aynan shu ma'rifiy poydevor ustida qurilmoqda.

Raqamli industriya, sun'iy intellekt va kreativ iqtisodiyot bugungi kunda nafaqat texnologik rivojlanishning lokomotivi, balki yoshlar uchun yangi imkoniyatlar maydonini ham yaratmoqda. 10 million yoshni bu sohalariga jalb etish orqali biz ularga an'anaviy kasblar chegarasidan chiqib, global miqyosda raqobatbardosh bo'lish imkonini beramiz. Bu jarayon, o'z navbatida, mamlakat iqtisodiyotini diversifikatsiya qilishga xizmat qiladi.

Sun'iy intellekt sohasidagi ta'lim dasturlari va amaliy loyihalar yoshlarning analitik fikrlashini, muammolarni hal qilish qobiliyatini va ma'lumotlar bilan ishlash ko'nikmalarini rivojlantiradi. Ular faqat texnik bilimga ega bo'lib qolmaydi, balki axloqiy mas'uliyatni ham o'zlashtiradi. Zero, har qanday algoritm ortida inson qarori turadi va bu qarorlar qanday oqibatlarga olib kelishini tushunish — kelajak mutaxassislarining asosiy vazifasidir.

Kreativ iqtisodiyot esa yoshlarga dizayn, kontent yaratish, raqamli marketing va media kabi sohalarida o'zini ifoda etish imkonini beradi. Bu yerda texnologiya va badiiy tafakkur uyg'unlashadi. Natijada yoshlar nafaqat ijrochi, balki innovatsion g'oyalar muallifi bo'lib yetishadi. Ularning ishlari xalqaro maydonda tan olinadi, bu esa mahalliy brendlarning global raqobatga kirishishiga yo'l ochadi.

Shu tariqa, raqamlashtirish orqali shakllanayotgan avlod texnologik savodxonlik, ijodiy erkinlik va ijtimoiy mas'uliyatni birga olib yuradi. Bu yondashuv kelajakda mehnat bozori talablariga moslashgan, barqaror rivojlanishga hissa qo'shadigan mutaxassislarni tayyorlaydi. Shu bois ushbu tashabbus nafaqat iqtisodiy, balki ma'naviy jihatdan ham muhim strategik qadam hisoblanadi.

MUHOKAMA

Adolatparvar va mas'uliyatli yoshlarni tarbiyalash modeli nafaqat nazariy qarashlar, balki amaliy natijalar va infratuzilma bilan ta'minlanmoqda. Yangi Toshkentda barpo etilgan Yangi O'zbekiston universiteti, Nizomiy Ganjaviy nomidagi O'zbekiston Milliy pedagogika universiteti hamda Milliy kutubxona binolari bu boradagi ilmiy-ma'rifiy poydevordir. Ustoz va muallimlar obro'-e'tiborining ortishi, majburiy mehnatdan xalos etilishi ta'lim mazmunini tubdan o'zgartirib, yoshlarda tanqidiy va mustaqil fikrlashni shakllantirmoqda.

Ayniqsa, xotin-qizlar ta'limiga berilayotgan e'tibor — bilimli onalar orqali ma'rifatli jamiyat va adolatli kelajak avlodni shakllantirishning kafolatidir. Har bir tuman va shaharda bunyod etilayotgan zamonaviy maktablar, ixtisoslashtirilgan ta'lim muassasalari hamda raqamli resurs markazlari o'quvchilarga bilim olish uchun teng imkoniyat yaratmoqda. Pedagog kadrlarning malakasini oshirish tizimi esa ustozlarning jamiyatdagi o'rnini mustahkamlab, ularning faoliyatini moddiy va ma'naviy rag'batlantirish orqali kasb nufuzini ko'tarmoqda.

Natijada yoshlar nafaqat fan asoslarini, balki huquqiy savodxonlik, ekologik madaniyat va ijtimoiy mas'uliyatni ham egallamoqda. O'quv dasturlariga kiritilgan amaliy loyihalar va tanqidiy tahlil mashg'ulotlari ularni mustaqil qaror qabul qilishga, muammolarni hal etishda tizimli yondashuvga o'rgatmoqda.

Xotin-qizlarning oliy ta'lim va ilmiy tadqiqotlardagi ishtiroki kengayib, ular muhandislik, axborot texnologiyalari va boshqaruv sohalarida faol ishtirok etmoqda. Bu esa oila darajasida bilim uzatish an'anasini mustahkamlab, har bir avlodning ma'naviy va intellektual salohiyatini oshirmoqda. Mazkur modelning amaliy natijasi mehnat bozoriga moslashgan, tashabbuskor va vatanparvar yosh avlod shakllanishidir. Ularning ijtimoiy faolligi, tadbirkorlikka intilishi va innovatsion g'oyalari adolatli jamiyat qurishda hal qiluvchi omilga aylanmoqda.

XULOSA

Tadqiqot doirasida olib borilgan tahlillar shuni ko'rsatadiki, Yangi O'zbekistonda Uchinchi Renessans poydevorini barpo etish jarayoni yosh avlodni adolatparvar, mas'uliyatli va intellektual salohiyatli qilib tarbiyalashni taqozo etadi.

Uch ming yillik davlatchilik an'analari, Birinchi va Ikkinchi Renessans allomalarining ilmiy merosi hamda jadid ma'rifatparvarlarining g'oyalari zamonaviy yoshlar tarbiyasining mafkuraviy va ma'naviy asosini tashkil etadi. Sobiq qatag'on qurbonlarining oqlanishi jamiyatda tarixiy adolatni tiklash bilan birga, yoshlarda Vatan taqdiri oldidagi mas'uliyat tuyg'usini yanada kuchaytirdi. "Inson qadri uchun" tamoyilining amalda tatbiq etilishi yoshlarning erkin va mustaqil fikrlaydigan, o'z huquqlarini yaxshi tushunadigan fuqarolar bo'lib voyaga yetishiga zamin yaratdi.

Xulosa qilib aytganda, adolatparvar va mas'uliyatli yoshlarni tarbiyalashning ijtimoiy-falsafiy jihati milliy qadriyatlar va zamonaviy ilm-fan yutuqlarini o'zida mujassam etgan strategik mexanizm bo'lib, u mamlakatimizda Uchinchi Renessans poydevorini mustahkamlash va Yangi O'zbekistonning buyuk kelajagini ta'minlashning hal qiluvchi omilidir.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1. Mirziyoyev Sh. M. O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 35 yillik bayramiga bag'ishlangan tantanali nutq. – 2026-yil 28-avgust. – [Manba](#)
2. Mirziyoyev Sh. M. *Hozirgi zamon va Yangi O'zbekiston*. – Toshkent: O'zbekiston, 2024. – 560 b.
3. Amir Temur Ko'ragon. *Temur tuzuklari*. – Toshkent: IJOD-PRESS, 2019. – 160 b.
4. Jamolova D. M. *Buxoro amirligida jadidlar va qadimchilar faoliyati* : PhD dissertatsiyasi avtoreferati. – Toshkent, 2019.
5. *Jadidlar. Abdulla Avloniy*. – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2022. – 156 b.
6. *Jadidlar*. – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2022. – B. 90, 153.
7. Fitrat A. *Tanlangan asarlar. Darslik va o'quv qo'llanmalar, ilmiy maqola va tadqiqotlar* / mas'ul muharrir B. Qosimov; nashrga tayyorlovchi va izohlar muallifi H. Boltaboyev. – Toshkent: Ma'naviyat, 2009. – 336 b.
8. *Munavvarqori Abdurashidxonov*. – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2022. – 149 b.
9. Mirziyoyev Sh. M. *Yangi O'zbekiston strategiyasi*. – Toshkent: O'zbekiston, 2021. – 464 b.
10. Behbudiy M., Abdurashidov Z. *Mahmudxo'ja Behbudiy*. – Toshkent: Yoshlar nashriyot uyi, 2022. – 156 b.